

เดือนหญิง: วรรณกรรมสอนสตรีที่ประพันธ์ขึ้นภายใต้วัฒนธรรมขงจื๊อ¹

รติรัตน์ ฤกษ์แจทอง

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

อีเมล: iam.rat@hotmail.com

กนกพร นุ่มทอง

ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

อีเมล: wuqiong_th@yahoo.com

บทคัดย่อ: บทความนี้มุ่งศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” ซึ่งเป็นวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องแรก ๆ ของจีน ประพันธ์ขึ้นโดยนักวิชาการสตรีนามปันเจา ผู้มีแนวคิดสนับสนุนให้สตรีได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุรุษ แต่ขณะเดียวกันปันเจาก็เป็นผู้มีความยึดมั่นในหลักปรัชญาขงจื๊อที่มีแนวความคิดบุรุษเป็นใหญ่ “เดือนหญิง” จึงเป็นวรรณกรรมที่แฝงไปด้วยปรัชญาขงจื๊อ จากการวิจัยพบว่า “เดือนหญิง” แฝงไปด้วยปรัชญาขงจื๊อในด้านปรัชญาปัจเจกชน ปรัชญาสังคม ปรัชญาจริยธรรม และปรัชญาการศึกษา เว้นเพียงด้านปรัชญาการเมืองที่ไม่ถูกกล่าวถึง ผู้เขียนใช้กลวิธีหลากหลายในการโน้มน้าวใจผู้อ่านให้ปฏิบัติตามคำสอนในวรรณกรรม แต่เนื่องจากเนื้อหาภายใน “เดือนหญิง” ยังไม่ครบถ้วนครอบคลุมเพียงพอ จึงทำให้เกิดการประพันธ์วรรณกรรมสอนสตรีเรื่องอื่น ๆ ขึ้นเพื่อหวังเป็นแนวทางการปฏิบัติตนอย่างสมบูรณ์ให้แก่สตรีในยุคต่อ ๆ มา อย่างไรก็ตาม ชาวจีนในยุคใกล้ปัจจุบันและยุคปัจจุบันมีความเห็นว่า “เดือนหญิง” เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมสอนสตรีที่ทำให้สตรีจีนต้องยอมจำนนต่ออำนาจของบุรุษมาอย่างยาวนาน และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ แต่อย่างไรก็ดี วรรณกรรมสอนสตรีก็มีส่วนช่วยในการรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของสังคมมาแต่โบราณ

คำสำคัญ: เดือนหญิง นารีจตุรปรกณ์ วรรณกรรมสอนสตรีจีน วัฒนธรรมขงจื๊อ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวรรณกรรมสอนสตรีจีนตามวัฒนธรรมขงจื๊อ กรณีศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” (NUJIE) หลุนอี่วสำหรับสตรี (NULUNYU) นิวาสศึกษา (NEIZUN) และบันทึกสตรีต้นแบบ (NUFANJIELU) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมี รศ.ดร.กนกพร นุ่มทอง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

The Women's Admonitions:

Female Didactic Literature under the influence of Confucian Culture

Ratirat Kunjaetong

Eastern Languages Department, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, 10900,
Thailand

Email: i.am.rat@hotmail.com

Kanokporn Numtong

Eastern Languages Department, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, 10900,
Thailand

Email: wuqiong_th@yahoo.com

Abstract: This article attempts to study “The Women's Admonitions”, which it is a female early didactic literature of China. It was authored by Ban Zhao, a Chinese woman scholar who encouraged women to get an education as well as men; in the meantime, she strictly abode by the philosophy of Confucius. Therefor, The Women's Admonitions is implicitly composed of Confucian culture. The study found that The Women's Admonitions present about Individual philosophy, social philosophy, moral philosophy and educational philosophy of Confucianism. The Author use many persuasive strategies to attain the credibility of this didactic literature. Because the content of The Women's Admonitions is too little, the explanation is incomprehensible. Then the next generation of Chinese female scholars tried to write the better one and more comprehensive Chinese female didactic literatures. Furthermore, many of them are also under the influence of Confucian culture. Nowadays Chinese people are think that The Women's Admonitions is one of the reason that why Chinese female right was depressed and lived by the rules under sexual oppression for a long time, as this belief, it was an obstacle of national development. In another way, female didactic literatures has helped the Chinese society to maintain the peace since ancient times.

Keyword: The Women's Admonitions; Four Book for Women; Chinese female didactic literatures; Confucian Culture

《女诫》：儒家文化影响下的女性道德教科书

硅心月

泰国农业大学人文学院东方语言学系，曼谷，10900，泰国

电子邮箱：i.am.rat@hotmail.com

吴琼

泰国农业大学人文学院东方语言学系，曼谷，10900，泰国

电子邮箱：wuqiong_th@yahoo.com

摘要：本文试图对中国早期儒家文化影响下的女性道德教科书，东汉女学者班昭的《女诫》。班昭赞成女子们的教育，但她对儒家思想很严格，所以她的《女诫》就在儒家文化的影响之下。《女诫》中有儒家的各人哲学、社会哲学、道德哲学还有教育哲学，只有政治哲学没有提到。作者使用许多方法说服让这本女性道德教科书有可信性。因为《女诫》内容里未全面，所以后期的女学者就编写更丰富的女性道德教科文学，为后代女人使用完全的来实践。如今的中国人觉得这样的女性道德教科书使性别不平等。然而女性道德教科书也对社会秩序有较大的帮助。

关键词：《女诫》；《女四书》；中国女性道德教科书；儒家文化

บทนำ

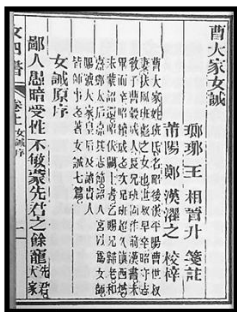
วรรณกรรมสอนสตรีของจีนมีอยู่หลายเรื่อง แต่ที่โดดเด่นมีอยู่ 4 เรื่อง ได้แก่ “เต๋อหนง” 《女誡》 ประพันธ์ขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก “หลุนอวี่สำหรับสตรี” 《女论语》 ประพันธ์ขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง “นิवासศึกษา” 《内训》 และ “บันทึกสตรีต้นแบบ” 《女范捷录》 ประพันธ์ขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง โดยต่อมาหวังเซียง (王相) บุตรของผู้ประพันธ์บันทึกสตรีต้นแบบ เป็นผู้รวบรวมวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องเข้าเป็นหนังสือรวมเล่มชื่อ “นารีจตุรปกรณ์” 《女四书》

“นารีจตุรปกรณ์” ไม่เพียงได้รับความนิยมภายในประเทศจีนเท่านั้น แต่ยังมีการเผยแพร่ในประเทศเกาหลีและประเทศญี่ปุ่น และมีการแปลและตีพิมพ์เป็นภาษาเกาหลีและภาษาญี่ปุ่นอีกด้วย “นารีจตุรปกรณ์” นี้ได้กลายเป็นแบบแผนของการสั่งสอนสตรีเอเซียตะวันออก (孙新梅 ซุนซินเหมย, 2556)

ภาพที่ 1 หนังสือ นารีจตุรปกรณ์ฉบับตีพิมพ์คัดลอกจาก นารีจตุรปกรณ์สมัยราชวงศ์หมิง
ที่เผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไปในปัจจุบัน ภายในประกอบด้วยหนังสือ 2 เล่ม
(ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2559)

จากยุคสมัยการประพันธ์ที่แตกต่างกัน จึงถือได้ว่า “เตือนหญิง” เป็นวรรณกรรมสอนสตรีภายใน “นารีจตุรภรณ์” ที่ประพันธ์ขึ้นเป็นเรื่องแรก โดยวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง “เตือนหญิง” มีชื่อเป็นภาษาจีนว่า 女誡 หนังสือเจี๋ย หนังสือ แปลว่า สตรี ส่วน เจี๋ย หมายถึง ข้อห้าม คำเตือน ภาษาอังกฤษมีผู้แปลต่าง ๆ กัน เช่น Admonitions for Women (Zhang Mingqi, 2530) นอกจากนี้ยังพบการแปลภาษาอังกฤษเป็นชื่ออื่น ๆ ได้แก่ Lessons for a Woman (Nancy Lee Swann, 2475), Lessons for Women (Wikipedia) และ Women percept (สื่อน่า 史娜, 2551) ผู้ประพันธ์เป็นนักวิชาการสตรีนาม ปันเจา (班昭) มีชีวิตอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 592-663 ปันเจาสมรสเข้าสู่กุลเฉาได้ไม่นาน สามีก่เสียชีวิต เธอจึงต้องกลายเป็นหม้ายตั้งแต่ยังสาว แต่เนื่องจากเธอเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามหลักปรัชญาสำนักขงจื๊อ (儒家) หรือสำนักปรัชญาขงจื๊อ เธอจึงครองตนเป็นหม้ายพรหมจรรย์ ไม่สมรสใหม่อีกตลอดชีวิต

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหน้าหนังสือภายใน
หนังสือนารีจตุรภรณ์ฉบับตีพิมพ์คัดลอก
จากนารีจตุรภรณ์สมัยราชวงศ์หมิง
ซึ่งหน้าที่ยกมานี้กล่าวถึงประวัติโดยย่อของปันเจา
(ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2559)

ภาพที่ 3 ภาพวาดปันเจา
(ที่มา: <http://iea.cass.cn/content-BA0a40-2008030514435081825.htm>
เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2559)

เนื่องจากปิ่นเจาเป็นสตรีผู้สง่างาม ขยันและฉลาด เข้าเป็นบุตรสาวของปิ่นเปียว (班彪) นักการเมืองและนักประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงของจีน และเป็นผู้เรียบเรียงหนังสือที่มีชื่อเสียงอย่าง “พงศาวดารราชวงศ์ฮั่น” 《汉书》 ต่อจากพี่ชายจนเสร็จสิ้น ปิ่นเจาจึงกลายเป็นนักประวัติศาสตร์สตรีที่มีชื่อเสียงคนแรกของจีน

ปิ่นเจามีความคิดที่ขัดแย้งต่อสภาพการณ์ทางสังคมในสมัยนั้นที่ไม่ให้สตรีได้รับการศึกษา เธอจึงสนับสนุนให้สตรีได้รับการศึกษาเบื้องต้นเช่นเดียวกับบุรุษ และเนื่องจากเธอเป็นผู้มีสติปัญญาและความสามารถสูง จึงได้รับความไว้วางใจให้ถวายการสอนหนังสือแก่พระมเหสีของพระเจ้าฮั่นเหอตี้ (汉和帝) ทำให้ปิ่นเจากลายเป็นสตรีที่ได้รับการยกย่องมากกว่าสตรีใดที่เคยพบมาในยุคก่อน

“เดือนหญิง” เป็นผลงานประพันธ์ที่มีอิทธิพลสูงที่สุดของปิ่นเจา โดยปุมหลังและวัตถุประสงค์ของการประพันธ์ปรากฏอยู่ในการกล่าวนำของงานประพันธ์อย่างชัดเจน ซึ่งพอสรุปใจความสำคัญได้ว่า จากประสบการณ์การแต่งงานของปิ่นเจาที่ออกเรือนตั้งแต่อายุยังน้อย ยังไม่ได้เรียนรู้ฝึกฝนงานบ้านเรือนมากนัก จึงต้องคอยระมัดระวังในความประพฤติของตนอยู่เสมอ เพราะกลัวว่าหากตนทำผิดพลาดจะกลายเป็นที่ไม่ปรารถนาของสามีและครอบครัวสามี เมื่อตนเริ่มสุขภาพอ่อนแอลงและเห็นบุตรสาวใกล้ถึงวัยที่ต้องออกเรือน จึงประพันธ์งานชิ้นนี้ไว้เตือนถึงวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมของสตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสตรีได้แต่งงานเข้าบ้านสามีไปแล้ว โดยมุ่งหวังว่าเหล่าสตรีจะคัดลอกเก็บไว้อ่านกันคนละฉบับเพื่อประโยชน์ของสตรีทั้งหลาย ซึ่งทำให้วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” กลายเป็นวรรณกรรมที่ทำให้สตรีผู้มีความรู้ทุกคนพึงต้องศึกษา

วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” มีทั้งหมด 7 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 ถ่อมตน (卑弱) บทที่ 2 ผัวเมีย (夫妇) บทที่ 3 ระวัง (敬慎) บทที่ 4 คุณลักษณะหญิง (妇行) บทที่ 5 ตั้งมั่น (专心) บทที่ 6 ว่าง่าย (曲从) และบทที่ 7 น้องสาว (姐妹)

จากประวัติของผู้ประพันธ์และวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ที่ให้ไว้ เป็นที่น่าสนใจว่า วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ประพันธ์ขึ้นโดยสตรีผู้ยึดมั่นในวัฒนธรรมขงจื้อ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความคิดขัดแย้งต่อมุมมองด้านการศึกษาแบบปิตาธิปไตยในสมัยนั้นที่คัดค้านไม่ให้สตรีได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับบุรุษ ว่าวรรณกรรมเรื่องดังกล่าวได้สอนสตรีตามแนวทางของวัฒนธรรมขงจื้อหรือไม่ อย่างไร

การกล่าวถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมขงจื้อต่อแนวทางการสั่งสอนสตรี เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมเชิงสั่งสอนสตรีของจีน ทว่าการศึกษาวิจัยที่มุ่งเน้นเชื่อมโยงปรัชญาขงจื้อเข้ากับวรรณกรรมสอนสตรีกลับไม่มีให้สืบค้นมากนัก

จากการศึกษา ผู้ท้าวิจัยพบการศึกษาวิจัยแนวทางการสั่งสอนสตรีในสมัยราชวงศ์ฮั่นซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดของสำนักปรัชญาขงจื้อ ซึ่งหยางอี้ (楊毅, 2554) ได้ทำการศึกษาไว้ หยางอี้มุ่งศึกษา แนวทางการสั่งสอนสตรีในสมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งเป็นยุคสมัยแรกที่ยกหลักฐานว่ามีวรรณกรรมเชิงสั่งสอนสตรี โดยศึกษาผ่านวรรณกรรมสอนสตรีที่เป็นที่รู้จักในยุคสมัยนั้น 2 เรื่อง ได้แก่ “ทำเนียบประวัติสตรี” 《列女传》ซึ่งประพันธ์โดยหลิวเซียง (刘向) ผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก และ “เดือนหญิง” วรรณกรรมเรื่องแรกในวรรณกรรมสอนสตรี 4 เรื่องเอกของจีน ประพันธ์โดยปิ่นเจา ผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออกซึ่งเป็นราชวงศ์ถัดมา จากการศึกษาพบว่า คำสอนสำหรับสตรีจากวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องเป็นไปตามปรัชญาขงจื้อ 4 แนวทางหลักคือ 1) บุรุษย่อมดีกว่าสตรีในทุกด้าน 2) สตรีจะต้องอยู่แต่ในเคหสถาน 3) สตรีจะต้องเชื่อฟังผู้อื่น กล่าวคือ เมื่อเยาว์ต้องเชื่อฟังบิดา ออกเรือนมาต้องเชื่อฟังสามี ครั้นแก่ชราและสามีเสียชีวิตแล้วต้องฟังคำบุตรชาย 4) สตรีต้องใช้ชีวิตเพื่อบุรุษ กล่าวคือต้องคอยปรนนิบัติบุรุษ และคอยสนับสนุนบุรุษ ทั้งนี้ไม่พบพัฒนาการของแนวทางการสอนระหว่างวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง

ในเชิงการเปรียบเทียบแนวความคิดระหว่างขงจื๊อกับแนวความคิดตะวันตกเกี่ยวกับการให้การศึกษาสำหรับสตรี หวังอิงจวิน (王影君, 2556) ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมระหว่างปรัชญาขงจื๊อและปรัชญาเพลโต (Plato) ด้วยแนวคิดแบบสตรีนิยม โดยศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการสั่งสอนสตรีจากคัมภีร์หลุนอี่ว (论语) ซึ่งเป็นงานประพันธ์ที่บันทึกบทสนทนาของขงจื๊อกับงานเขียนเชิงสนทนาเรื่องอุดมรัฐของเพลโต ซึ่งทั้ง 2 ท่านต่างก็เป็นนักปราชญ์ผู้ทรงอิทธิพลต่อการปรัชญาของโลกตะวันออกและตะวันตกตามลำดับ โดยท่านทั้ง 2 มีช่วงชีวิตห่างกันราว 50 ปี โดยขงจื๊อมีชีวิตอยู่ระหว่าง 8 ปีก่อนพุทธกาล - พ.ศ. 64 ส่วนเพลโตมีชีวิตอยู่ระหว่าง พ.ศ. 116 - 196

หวังอิงจวินมีความคิดว่า ความแตกต่างระหว่างแนวความคิดในการสั่งสอนสตรีของนักปรัชญาขงจื๊อและนักปรัชญาเพลโตนี้เองที่เป็นพื้นฐานอันก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างแนวคิดสตรีนิยมของจีนและตะวันตก เนื้อหาของงานวิจัยสรุปได้ว่า ปรัชญาขงจื๊อมีคำพูดที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายมาอย่างยาวนานว่าสตรีต้องขึ้นอยู่กับบุรุษ ซึ่งคำพูดดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการกีดกันสตรีไม่ได้รับความรู้ที่พึงได้รับ ยิ่งไปกว่านั้นสำนักปรัชญาขงจื๊อประสบความสำเร็จในการสร้างแนวความคิดว่าบุรุษต้องเป็นใหญ่ในครอบครัว บุรุษต้องเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของประเทศ และบุรุษต้องเป็นผู้รักษาความสุขสงบของโลก ขณะที่เพลโตก็มองเห็นความแตกต่างของบุรุษและสตรีในทางกายภาพเช่นกัน ทว่าเขามองว่าจะต้องให้สิทธิที่เท่าเทียมกันระหว่างบุรุษและสตรี บุรุษและสตรีควรได้เรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน ฉะนั้นแนวความคิดของนักปรัชญาเพลโตจึงมีความเป็นสตรีนิยมมากกว่านักปรัชญาขงจื๊อ เป็นพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างบุรุษและสตรีชาวตะวันตก

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นแล้วว่าวรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” ได้แฝงไว้ซึ่งปรัชญาของขงจื๊อ และปรัชญาในแบบของขงจื๊อนั้นไม่ได้ให้สิทธิความเสมอภาคแก่สตรี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่อง “เดือนหญิง” ว่า วรรณกรรมที่ประพันธ์โดย

สตรีผู้ยึดมั่นในปรัชญาขงจื๊อมีการสั่งสอนสตรีตามปรัชญาขงจื๊อในด้านใดและสั่งสอนไว้อย่างไร ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการใดในการโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านซึ่งเป็นสตรีคล้อยตามและปฏิบัติตามคำสอน วรรณกรรมเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อวรรณกรรมสอนสตรียุคสมัยต่อมาและมีอิทธิพลต่อความคิดและความประพฤติของสตรีจีนในปัจจุบันบ้างหรือไม่ อย่างไร

วิธีการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการสั่งสอนสตรีจีนจากวรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง “เตือนหญิง” โดยการแปลจากวรรณกรรมต้นฉบับที่ประพันธ์ด้วยภาษาจีนโบราณ

1.2 ศึกษาปรัชญาขงจื๊อว่าปรัชญาขงจื๊อเป็นปรัชญาที่กล่าวถึงสิ่งใดเป็นสำคัญ และสามารถแบ่งออกเป็นด้านใดได้บ้าง

1.3 ศึกษาวิธีการเขียนโน้มน้าวใจแบบต่าง ๆ

1.4 ศึกษาวรรณกรรมอีก 3 เรื่องภายใน “นารีจตุรปรกรณ์” ได้แก่ “หลุนอี่วสำหรับสตรี” “นิवासศึกษา” และ “บันทึกสตรีต้นแบบ”

1.5 ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ “นารีจตุรปรกรณ์”

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยจำแนกปรัชญาขงจื๊อออกเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ ปรัชญาปัจเจกชน ปรัชญาสังคม ปรัชญาการเมือง ปรัชญาจริยธรรม และปรัชญาการศึกษา ตามที่ได้มีผู้ศึกษาปรัชญาได้จำแนกไว้แล้ว และแต่ละหมวดผู้วิจัยได้จัดจำแนกออกเป็นหัวข้อรองตามที่เห็นว่าเหมาะสม

จากนั้นจึงนำคำสอนสตรีจากวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปรัชญาของขงจื๊อว่า คำสอนดังกล่าวตรงกับปรัชญาของขงจื๊อในหัวข้อใดบ้างหรือไม่ อย่างไร

2.2 วิเคราะห์ว่าผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการโน้มน้าวใจแบบใด และใช้สิ่งใดในการโน้มน้าวใจ

2.3 หาความเชื่อมโยงระหว่างวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” กับวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องอื่น ๆ ซึ่งได้รับการยกย่องเป็น “นารีจตุรพรณ์”

2.4 วิเคราะห์ว่าวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” มีอิทธิพลต่อสตรีจีนในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบปรัชญาของขงจื๊อกับคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง”

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่าคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” แผงแนวคำสอนที่ตรงกับปรัชญาของขงจื๊อ 4 หมวดได้แก่ ปรัชญาปัจเจกชน ปรัชญาสังคม ปรัชญาจริยธรรม และปรัชญาการศึกษา โดยไม่ปรากฏคำสอนที่ตรงกับปรัชญาของขงจื๊อในหมวดปรัชญาการเมือง

1.1 หมวดปรัชญาปัจเจกชน ปรากฏคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ที่ตรงกับแนวความคิดของขงจื๊อว่า

1.1.1 มนุษย์ควรรู้ผิดชอบชั่วดี เมื่อรู้แล้วก็ต้องรู้จักปรับปรุงตนเองไปในทางที่ดี ละเว้นการทำสิ่งไม่ดี ดังท่อนหนึ่งในบทที่ 5 “ตั้งมั่น” ของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “ไม่ฟังสิ่งชั่ว ไม่มัวมองสิ่งทราม ไปไหนไม่แต่งยั่ว อยู่บ้านไม่ปล่อยตัว (耳无涂听, 目无邪视, 出无冶容, 入无废饰)” ซึ่งเป็นการสอนให้สตรีรู้ว่าสิ่งใดที่ไม่ดี ไม่ควรปฏิบัติ เพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีตามปรัชญาของขงจื๊อ

1.1.2 มนุษย์ควรรักษาไว้ซึ่งจาริตประเพณีและมารยาทอันดีงามที่ทำให้สืบทอดกันมาแต่โบราณ ซึ่งล้วนได้รับการพิสูจน์ด้วยกาลเวลาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การปฏิบัติ ดังท่อนหนึ่งใน บทที่ 1 “ถ่อมตน” ของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “แต่ก่อนเด็กหญิงเกิดมาได้สามวัน ให้นอนใต้เตียง ให้เครื่องเคลือบเธอ แล้วเร่งบอกวิญญาณบรรพบุรุษ การให้นอนใต้เตียง เพื่อให้รู้จักถ่อมตน รู้ว่าตนฐานะต่ำ การให้เครื่องเคลือบ เพื่อให้รู้จักของสตรี เรียนรู้งานบ้าน การบอกวิญญาณบรรพบุรุษ เพื่อให้รู้ว่าเธอจะเป็นผู้สานต่อการเช่นไร สามสิ่งนี้คือพื้นฐานแห่งหญิง เป็นมารยาทดั้งเดิม (卑弱第一。古者生女三日，卧之床下，弄之瓦砖，而斋告焉。卧之床下，明其卑弱，主下人也。弄之瓦砖，明其习劳，主执勤也。斋告先君，明当主继祭祀也。三者盖女人之常道，礼法之典教矣。) ” ซึ่งจากคำกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าการที่สตรีต้องเป็นผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตน ต้องเป็นผู้รับผิดชอบการบ้านงานเรือนต่าง ๆ และเป็นผู้สืบทอดรับผิดชอบหน้าที่ในการจัดเตรียมเครื่องเช่นไห้บรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสิ่งที่สตรีปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน เป็นแบบแผนของชีวิตที่สตรีพึงปฏิบัติสืบต่อไป เป็นการรักษารจาริตประเพณีและมารยาทอันดีงามไว้ตามปรัชญาของขงจื้อ

1.2 หมวดปรัชญาสังคม ปรากฏคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ที่ตรงกับแนวความคิดของขงจื้อที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นั้นมี 5 รูปแบบ โดยในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา นั้น เมื่อสามีเป็นผู้มีคุณธรรมและภรรยาเป็นผู้ที่เคารพเชื่อฟังสามีอย่างดีแล้ว ครอบครัวก็จะสงบสุข เมื่อครอบครัวสงบสุขย่อมมีส่วนช่วยส่งเสริมให้สังคมสงบสุขและเจริญรุ่งเรือง ดังท่อนหนึ่งในบทที่ 2 “ผัวเมีย” ของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “ผัวไร้คุณ ควบคุมเมียไม่อยู่ เมียไร้ธรรม ดูแลผัวไม่ได้ ไม่ควบคุมเมีย คักดีศรีก็เสื่อมเสีย ไม่ดูแลผัว ความดีก็เสื่อมสูญ (夫不贤，则无以御妇；妇不贤，则无以事夫。夫不御妇，则威仪废缺；妇不事夫，则义理堕阙。) ” และบทที่ 3 ของวรรณกรรม

เรื่อง “เต๋อเน่หฺยง” ว่า “เคาพและคล้อยตามคือธรรมเนียม คือจารีตแห่งหฺยง (故曰敬顺之道，妇人之大礼也。) ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักคุณธรรมของความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ที่สามีต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและเมื่อสามีมีคุณธรรมภรรยาก็ต้องเคาพและคล้อยตามสามี เพื่อความผาสุกตามปรัชญาของขงจื้อ

1.3 หมวดปรัชญาจริยธรรม แบ่งออกเป็นจริยธรรมทางกายและจริยธรรมทางใจ

จริยธรรมทางกาย ปรากฏคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เต๋อเน่หฺยง” ที่ตรงกับแนวความคิดของขงจื้อที่ว่าความยุ่งยากในสังคมเกิดขึ้น เพราะมนุษย์ไม่ทำหน้าที่ของตัวเองให้สมบูรณ์ ฉะนั้นมนุษย์ควรรู้สถานภาพและหน้าที่ของตน และปฏิบัติตามหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์ ดังท่อนหนึ่งใน บทที่ 1 “ถ่อมตน” ของวรรณกรรมเรื่อง “เต๋อเน่หฺยง” ว่า “เคาพนบนอบ รู้อาวุโส ทำดีไม่แฉ่ง ทำผิดไม่หนี ทนคำหยามหมิ่น ยำเกรงเป็นนิจ นับเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน แต่รู้ยั้งคำ ไม่เกี่ยงการงาน ตนรับจัดการ ไม่ละไม่เล่น ทุกอย่างสำเร็จ ฝีมือประณีต นับว่าอุตสาหะ งามหวัจตเท่า ให้สมสามี สงบเสงี่ยม ไม่เร่งละเล่น เตรียมเหล้าอาหาร เช่นบรรพชน นับว่าสืบทอดหน้าที่เช่นไหว่บรรพชน (谦让恭敬，先人后己，有善莫名，有恶莫辞，忍辱含垢，常若畏惧，是谓卑弱下人也。晚寝早作，勿惮夙夜，执务私事，不辞剧易，所作必成，手迹整理，是谓执勤也。正色端操，以事夫主，清静自守，无好戏笑，洁齐酒食，以供祖宗，是谓继祭祀也。) ” ซึ่งที่กล่าวมาล้วนเป็นหน้าที่ที่สตรีพึงปฏิบัติ หากสตรีใดปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ก็เท่ากับว่าสตรีนั้นมีจริยธรรมทางกายตามปรัชญาของขงจื้อ

จริยธรรมทางใจ ปรากฏคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง “เต๋อเน่หฺยง” ที่ตรงกับแนวความคิดของขงจื้อที่ว่ามนุษย์ควรมีความรักใคร่เมตตาต่อกัน ไม่แบ่งแยกกีดกันชนชั้น

วรรณะ ดังท่อนหนึ่งใน บทที่ 5 “ตั้งมั่น” ของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “อย่ามองแต่เพียงที่ฐานะครอบครัว (无看视门户。¹) ”

1.4 หมวดปรัชญาการศึกษา ด้านการศึกษาภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ปรากฏคำกล่าวที่ตรงกับแนวคิดของปรัชญาขงจื้อที่ว่าการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เป็นครูควรเป็นผู้ที่ไม่หวังวิชา ไม่หลงตัวเอง มีความเต็มใจ มีความรักในการสอน และประพฤติตนเป็นตัวอย่างที่ดี มนุษย์เราก็ควรเรียนรู้อยู่เสมอไม่ว่าจะอยู่ในช่วงวัยใด ช่วงวัยที่เหมาะสมที่สุดในการศึกษาหาความรู้คือควรเริ่มเรียนตั้งแต่วัยเด็ก ดังท่อนหนึ่งในบทที่ 2 “ผัวเมีย” ของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “พิศบุรุษวันนี้ รู้เพียงว่าเมียไม่ควบคุมไม่ได้ ความน่ายำเกรงขาดไม่ได้ จึงฝึกฝนชาย ให้รู้หนังสือ กลับไม่คิดว่าผัวเป็นหลักของครอบครัวไม่อาจไม่ทำงาน ความเที่ยงธรรมไม่อาจไม่ดำรงอยู่ แต่กลับสอนหนังสือชายไม่สอนหญิง ไม่เป็นการปิดกันกันและกันไปหน่อยหรือ? หลี่จี้² ว่าแปดขวบเริ่มเรียน อายุสิบห้าก็เรียนจบ จึงไม่อาจใช้เป็นเกณฑ์กีดกัน หรือไม่ไช? (察今之君子，徒知妻妇之不可不御，威仪之不可不整，故训其男，检以书传。殊不知夫主之不可不事，礼义之不可不存也。但教男而不教女，不亦蔽于彼此之数乎！《礼》，八岁始教之书，十五而至于学矣。独不可依此以为则哉！) ” ซึ่งข้อความที่ยกมานี้เป็นการแสดงความคิดเห็น

¹ ข้อความนี้อาจตีความได้หลากหลาย มีผู้ตีความว่า เป็นสตรีอยู่ภายในบ้านไม่ควรคอยมองออกไปนอกประตูบ้าน หรือไม่ควรคิดถึงเรื่องนอกบ้าน แต่ผู้วิจัยเลือกตีความว่า อย่ามองแต่เพียงที่ฐานะครอบครัว ตามคำอธิบายภาษาจีนปัจจุบันว่า 不要只看重门第 ซึ่งเชื่อมโยงกับเนื้อความบริบทที่อยู่ด้านหน้าว่า 无聚会群辈 ซึ่งหากตีความตรงตัวหมายถึง ไม่ควรพบปะฝูงชน ทว่ามีผู้ตีความเป็นภาษาจีนปัจจุบันว่า 不和品行不好的人来往 หมายถึงไม่ควรพบปะกับคนไม่ดี ฉะนั้นผู้วิจัยจึงตีความตามบริบทที่เกี่ยวกับการคบหาผู้คนที่ 无看视门户 หมายถึง อย่ามองแต่เพียงที่ฐานะครอบครัว หรืออาจหมายถึง อย่ามองคนแต่ภายนอกก็ได้เช่นกัน

² “หลี่จี้” 《礼记》 หรือ คัมภีร์พิธีการ

เชิงตำหนิว่า ไม่ควรให้การศึกษานี้เฉพาะกับบุรุษ เนื่องจากขงจื๊อกล่าวไว้แต่เพียงว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ควรเริ่มแต่วัยเยาว์ ประกอบกับครูผู้สอนก็ควรเป็นผู้ที่รักในการสอน และเป็นผู้ที่ไม่หวังวิชา เพราะฉะนั้นสตรีก็ควรได้รับการศึกษาเช่นเดียวกันกับบุรุษ

2. กลวิธีที่ใช้ในการโน้มน้าวใจเพื่อให้ผู้อ่านปฏิบัติตามคำสอนภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง”

2.1 การแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของผู้ประพันธ์ ปันเจาได้สร้างความน่าเชื่อถือต่อคำสอนสตรีของเธอด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1.1 การแสดงว่าผู้ประพันธ์มีความรู้จริง โดยปันเจาได้เขียนไว้ในส่วนของบทนำในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ไว้พอสรุปความได้ว่า วรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” นี้ประพันธ์ขึ้นจากประสบการณ์การออกเรือนของตัวเอง ดังใจความตอนหนึ่งที่ว่า “อายุสิบสี่ ถี้อตะกร้าเข้าบ้านโจ¹ ตอนนีสี่สิบกว่าปีแล้ว (年十有四，执箕帚于曹氏，于今四十余载矣。)” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเธอมีประสบการณ์การออกเรือนมาแล้วกว่า 40 ปี ผู้อ่านวรรณกรรมเรื่องนี้สามารถมั่นใจได้ว่าคำสั่งสอนภายในวรรณกรรมนี้ประพันธ์ขึ้นจากผู้ที่มีความรู้จริง

2.1.2 การแสดงว่าผู้ประพันธ์เป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรม ในบทนำของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ปันเจาได้กล่าวถึงประสบการณ์การออกเรือนของเธอเองดังต่อไปนี้ “เข้าคำห่มเห เหนื่อยไม่ปรินาก แต่นี้ต่อไป ไม่หวังใครรู้ (夙夜劬心，勤不告劳，而今而后，乃知免耳。)” ซึ่งเป็นการยกตัวอย่างการกระทำของตนเองว่าผู้ประพันธ์ก็เป็นผู้ที่ยึดมั่นและครองตนอยู่ในคุณธรรม ทำงานอย่างขยันขันแข็งโดยไม่ปรินากบ่น เป็นแบบอย่างของผู้

¹ “บ้านโจ” (曹) ผู้วิจัยเลือกแปลตลอดเสียงตามความคุ้นเคยของชาวไทยในการอ่านวรรณกรรมที่แปลจากภาษาจีน

ยึดมั่นในคุณธรรม ครองตนและประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรมมาตลอด แสดงว่าผู้ประพันธ์มีคุณสมบัติที่ดีพอที่จะเป็นผู้อบรมสั่งสอนผู้อื่นได้

2.1.3 การแสดงถึงความปรารถนาดีต่อผู้อ่าน กล่าวถึงประโยชน์ที่ผู้อ่านจะได้รับ ดังที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวไว้ในบทนำของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ว่า “หวังแต่คุณเณรไถ่ ออกเรือน ไม่ผ่านการอบรม ไม่รู้จักหญิง เกรงทำเขาขายหน้า ให้ตระกูลอาย . . . จึงแต่ง “เตือนหญิง” เจ็บท หวังให้แต่ละนางคิดให้ขึ้นใจ เพื่อเป็นประโยชน์ ไว้ช่วยเหลือเอง (但伤诸女方当适人，而不渐训诲，不闻妇礼，惧失容它门，取耻宗族。……间作《女诫》七章，愿诸女各写一通，庶有补益，裨助汝身。) ” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีความห่วงใยต่อสตรีในรุ่นต่อ ๆ ไป จึงได้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่องนี้ขึ้น โดยได้นำประสบการณ์ของตนมาเป็นแบบอย่าง ให้สตรีรุ่นต่อมาได้ใช้เป็นแนวทางในการครองตนต่อไป

2.2 การแสดงให้เห็นความหนักแน่นของเหตุผล ผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นความหนักแน่นของเหตุผลด้วยกลวิธีดังต่อไปนี้

2.2.1 การกล่าวอ้างถึงคำสอนของบุคคลสำคัญที่ได้รับการยอมรับ จากการศึกษาเนื้อหาภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” พบการกล่าวอ้างถึงแนวความคิดในปัญญาคัมภีร์ของขงจื๊อดังนี้ มีการนำคำสอนภายในคัมภีร์พิธีการ (หลี่จื๊อ 《礼记》) และคัมภีร์กวีนิพนธ์ (ซือจิง 《诗经》) ขึ้นมากล่าวอ้างในบทที่ 2 “ผัวเมีย” ว่า “หลี่จื๊อตระหนักสัมพันธ์ชายหญิง ซือจิงจึงมีกวนจีว¹” (是以《礼》贵男女之际，《诗》著《关雎》之义。) และมีการหยิบยกคำกล่าวในคัมภีร์พยากรณ์ (อี้จิง 《易经》) และคัมภีร์ซือจิงมากล่าวในบทที่ 7 “น้องผัว” ว่า “ที่อึ้งจวี่ว่า ใจที่ตรงกัน มีพละนาภาพเหมือนตัดทองให้ขาดได้

¹ ซื่อบทกวีหนึ่งในคัมภีร์ซือจิง เกี่ยวกับการพรรณนาถึงการแอบหลงรักสตรีที่ไม่อาจสานสัมพันธ์ด้วยได้ ทำได้เพียงรักและแต่งงานกับนางเพียงในจินตนาการของตนเท่านั้น

วาจาจากใจที่ตรงกัน สัมผัสประหนึ่งได้กลิ่นหอมจากกล้วยไม้ คือสิ่งนี้เอง” (《易》曰：“二人同心，其利断金。同心之言，其臭如兰。”此之谓也。) และ “ชื่อจึงว่าไว้ที่ใดไร้เหตุร้าย ที่นั้นไร้การแผลงศาสตราวุธ ก็คือสิ่งนี้เอง” (《诗》云：“在彼无恶，在此无射。”其斯之谓也。) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบการอ้างอิงถึงวรรณกรรมสอนสตรีที่มีความเก่าแก่มาก ซึ่งปัจจุบันไม่ปรากฏตัวเล่ม เรื่องพินศสตร์ 《女宪》 ว่า “หนึ่งเขียนจึงว่า พอใจคนหนึ่ง คือพอใจตลอดกาล ผิดใจคนหนึ่ง คือผิดใจตลอดไป จากคำกล่าวนี้นี้ เมียไม่อาจไม่มดใจฝัว (故《女宪》曰：“得意一人，是谓永毕；失意一人，是谓永讫。”由斯言之，夫不可不求其心。)” ซึ่งการหยิบยกคำกล่าวจากปัญญาคัมภีร์ของขงจื้อและวรรณกรรมสอนสตรียุคก่อนหน้ามีส่วนช่วยเสริมให้วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหงษ์” มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

2.2.2 การตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เนื้อหาของคำสอนภายในวรรณกรรมเรื่อง “เดือนหงษ์” เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ใน 3 ระดับ ได้แก่

ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ซึ่งสำหรับสตรีที่ออกเรือนแล้วย่อมหวังว่าตนเองจะเป็นที่ต้องการของสามีและครอบครัวสามี ไม่ต้องการที่จะถูกสามีและครอบครัวสามีตำว่าด่าตี ขับไล่ให้ออกไปตระกำลำบากนอกบ้าน เมื่อมีชีวิตที่ปลอดภัยแล้ว ความต้องการขั้นต่อมาของมนุษย์คือความรักและความต้องการครอบครองเป็นเจ้าของ ภรรยาต้องการครอบครองสามี และหวังว่าจะได้รับความรักความเมตตาจากสามีและครอบครัว และเมื่อได้รับความรักความเมตตาอย่างเต็มเปี่ยมแล้วย่อมต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นรับทราบและชื่นชมในคุณงามความดีของตนเอง ฉะนั้นผู้ประพันธ์จึงได้เสนอแนวทางการสั่งสอนสตรีไว้เป็นแนวทางปฏิบัติให้ชีวิตของสตรีทั้งหลายได้รับความปลอดภัย ความรักความเมตตา และได้รับการยอมรับจากสังคม

2.3 การแสดงให้เห็นทางเลือกทั้งด้านดีและด้านเสีย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ใช้ วิจารณ์ถกเถียงเปรียบเทียบจนเห็นว่าทางที่นำเสนอด้านดีมากกว่าด้านเสีย ดังข้อความตอนหนึ่ง ของบทที่ 3 “ระวัง” ว่า “หากเขามีใหม่ เราพูดกำเิน ถ้อยคำเลยเถิด ขาดการยับยั้ง เมื่อ ไม่ยั้งคิด สามีจะสบประมาทได้ นี่เพราะไม่รู้จักว่าพอเป็นพอ เรื่องสามีมิผิดถูก คำพูดมิควร ไม่ควร ถูกไม่อาจไม่ถกเถียง ผิดไม่อาจไม่ได้แย้ง เมื่อมีเสียงแย้ง ก็มีความโมโหโกรธา นี่เพราะ ไม่เจียมตัวว่าตนต่ำต้อย ไม่รู้เทศะ เอาแต่ประณาม โกรธเกรี้ยวไม่ยั้ง ลงไม้ลงมือ เป็นผิวเมีย กันแล้ว ต้องมีความซื่อสัตย์ รักใคร่กลมเกลียว ทะเลาะเบาะแว้ง หรือจะมีได้? (媒黷既生，语言过矣。语言既过，纵恣必作。纵恣既作，则侮夫之心生矣。此由于不知止足者也。夫事有曲直，言有是非。直者不能不争，曲者不能不讼。讼争既施，则有忿怒之事矣。此由于不尚恭下者也。侮夫不节，谴呵从之；忿怒不止，楚挞从之。夫为夫妇者，义以和亲，恩以好合，楚挞既行，何义之存？）”และในบทที่ 7 “น้องผัว” ว่า “หากเธอนั้นอ่อนน้อมถ่อมตน เช่นนั้นจึงเป็นที่พึงพา เมื่อมีบุญคุณกัน คุณธรรมจะปรากฏชัด ข้อด้อยถูกอำพราง พ่อแม่ผัวชอบ ผัวก็จะชื่นชม ซื่อเสียงก็ขยายในย่าน พ่อแม่มีหน้ามีตา หากเธอเป็นคนโง่เง่า ต่อหน้าพี่ผัวยกตัวสูงส่ง ต่อ หน้าน้องผัวทำตัวทรนง ทรนงต่อไป ไหนจะเกิดสามัคคีได้! (若淑媛谦顺之人，则能依 义以笃好，崇恩以结援，使徽美显章，而瑕过隐塞，舅姑矜善，而夫主嘉 美，声誉曜于邑邻，休光延于父母。若夫蠢愚之人，于嫂则托名以自高，于 妹则因宠以骄盈。骄盈既施，何和之有！)” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าหาก สตรีปฏิบัติแบบหนึ่งจะมีผลเสียต่อตนเองอย่างไรบ้าง แต่หากปฏิบัติในทางตรงกันข้ามจะเกิด ผลดีกับตนเองมากกว่าอย่างไร

3. อิทธิพลต่อวรรณกรรมสอนสตรีในยุคสมัยต่อ ๆ มา จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ “นารีจตุรภรณ์” ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ ไม่พบว่ามีการกล่าวถึงอิทธิพลของวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ที่มีต่อวรรณกรรมสอนสตรีในยุคสมัยต่อมา พบแค่เพียงความเชื่อมโยงของปุมหลังของผู้ประพันธ์ว่า ผู้ประพันธ์วรรณกรรมภายใน “นารีจตุรภรณ์” ทุกคนล้วนเป็นสตรีที่มีมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางสังคม เป็นสตรีที่มีความรู้ความสามารถ และที่สำคัญคือเป็นผู้ที่ยึดมั่นในปรัชญาของขงจื้อ

จากการศึกษาเนื้อหาภายในวรรณกรรมสอนสตรีอีก 3 เรื่องภายใน “นารีจตุรภรณ์” ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาภายในได้กล่าวสอนสตรีในเรื่องเดียวกันไว้หลายประการ และจากบทนำของวรรณกรรมเรื่อง “นิवासศึกษา” พอสรุปความได้ว่า วรรณกรรมการสอนต่าง ๆ นั้นเคยมีอยู่ เรื่องที่ใช้สอนสตรีก็มีมาแล้วอย่างเรื่อง “เตือนหญิง” แต่เรื่อง “เตือนหญิง” มีแต่คำสอนไม่มีตัวเล่ม ถึงแม้คำสอนภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” จะมีประโยชน์ต่อสตรี แต่มีข้อเสียตรงที่มีเนื้อหาน้อยเกินไป ไม่ได้เขียนไว้ให้ครบถ้วนชัดเจน ส่วนวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่เช่นกัน ด้วยเหตุที่เนื้อหาภายในวรรณกรรมการสอนที่เคยมีมา ยังมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนนี้เองจึงมีการประพันธ์วรรณกรรมสอนสตรีขึ้นมาใหม่เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีที่ดียิ่งขึ้น

4. “เตือนหญิง” กับสตรีในปัจจุบัน จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ “นารีจตุรภรณ์” ที่เคยมีมา พบว่าผู้ที่ทำการวิจัย “นารีจตุรภรณ์” ในแบบองค์รวมและได้ทำการศึกษาความคิดของชาวจีนในยุคใกล้ปัจจุบันและยุคปัจจุบันต่อ “นารีจตุรภรณ์” ได้แก่ สือน่า (史娜, 2551) และ หวังหฺร่าน (王冉, 2556) ได้สรุปผลการวิจัยที่ตรงกันไว้ว่าชาวจีนในยุคใกล้ปัจจุบันและปัจจุบันมองว่าวรรณกรรมสอนสตรีอย่าง “นารีจตุรภรณ์” มีส่วนอย่างมากในการปลูกฝังความคิดและพฤติกรรมของสตรีจีน ทำให้สตรีจีนจำยอมต่อการกีดกันและกดขี่จน

ตกอยู่ในสภาพล้าหลังทางด้านความคิดและการกระทำ ไม่ได้รับความเสมอภาคในสังคม การที่สตรีจีนมีลักษณะเช่นนี้จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ แต่อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยทั้งสองมีความเห็นว่า “นารีจตุรปรภณ” ได้เป็นกรอบการปฏิบัติที่ช่วยให้สังคมจีนสงบสุขมาอย่างยาวนานเช่นกัน ซึ่งวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” เป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่งภายใน “นารีจตุรปรภณ” เท่ากับว่าวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ก็มีส่วนทำให้สตรีจีนไม่ได้รับสิทธิความเสมอภาคอันพึงมี แต่ก็มีส่วนช่วยให้แผ่นดินจีนสงบสุขสืบมาเช่นเดียวกัน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับวรรณกรรมจีนสมัยใหม่และร่วมสมัย เช่น “มนทัศน์สตรีของหลู่ซวี่” ซึ่งไพรินทร์ ศรีสินทร (2558) การศึกษาความเป็นหญิงจีนในนวนิยายของนักเขียนสตรีจีนยุคหลังเหมา โดยอัษมา มหาพสุธานนท์ (2553) หรือความหมายและคุณค่าของสตรีในวรรณกรรมของโก้วเล้ง โดยปราการ กรอสรานุกุล (2547) ผู้วิจัยพบว่าผลการวิจัยของทั้ง 3 เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นว่าตัวเอกฝ่ายสตรีในวรรณกรรมสมัยใหม่และร่วมสมัยมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มั่นใจในความคิดของตนเอง มีความสามารถในการประกอบวิชาชีพ หาเลี้ยงตนเองได้ หากไม่ใช่ผู้ที่ความฉลาดรอบรู้ ก็มักจะเป็นผู้ใช้ชีวิตโลดโผน เก่งเรื่อง การต่อสู้ป้องกันตัว ซึ่งค่อนข้างตรงกันข้ามกับแนวทางปฏิบัติของสตรีที่เคยสอนให้ปฏิบัติตามกันมาแต่โบราณ แต่อย่างไรก็ดีวรรณกรรมดังกล่าวก็ยังสะท้อนแง่มุมของสังคมที่มีความกำลังระหว่างความคิดของคนในยุคสมัยใหม่กับแนวทางวัฒนธรรมขงจื้อแบบดั้งเดิม ทำให้ตัวละครเอกฝ่ายสตรียังคงมีแนวคิดปิตาธิปไตยหลงเหลืออยู่ และพยายามดิ้นรนแข่งขันต่อแนวคิดแบบเก่าที่ถือว่าบุรุษเป็นใหญ่อยู่อย่าง

จากการมีประสบการณ์การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และเพื่อน นักศึกษาชาวจีน การมีโอกาสเดินทางไปศึกษาภาษาจีนเป็นระยะเวลาสั้น ๆ และการรับชมข่าวสารและสารบันเทิงของจีนผ่านสื่อต่าง ๆ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าสตรีจีนในปัจจุบันไม่ได้อยู่

ภายใต้อิทธิพลของวรรณกรรมสอนสตรีอีกต่อไป เห็นได้จากการที่สตรีจีนมีสิทธิมีเสียงในสังคมมากขึ้น สตรีจีนสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตของตนเองได้ นอกจากนี้เรายังมักจะพบเห็นเรื่องราวของการตำราว่าตบตีสามี หรือการทำร้ายจิตใจพ่อแม่สามีของสตรีจีนได้บ่อยขึ้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับที่วรรณกรรมสอนสตรีเรื่อง “เตือนหญิง” สอนไว้อย่างสิ้นเชิง แต่อย่างไรก็ดีผู้วิจัยยังเชื่อว่าคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์อย่างความกตัญญูต่อบิดามารดาตามปรัชญาขงจื๊อยังคงมีอยู่ในตัวของสตรีจีนยุคปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย

ดังที่ได้กล่าวถึงเนื้อหาภายในวรรณกรรม ปุณหลังผู้ประพันธ์วรรณกรรม และการศึกษา “เตือนหญิง” ที่เคยมีมา จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์เป็นสตรีผู้มีความรู้ความสามารถ และมีความเลื่อมใสในสำนักปรัชญาขงจื๊อ คำสอนสตรีที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับคำสอนของสำนักปรัชญาขงจื๊อทั้งในด้านปัจเจกชน สังคม จริยธรรม และการศึกษา เว้นแต่เพียงด้านการเมืองเท่านั้นที่ไม่ถูกกล่าวถึง ซึ่งคำสอนสตรีภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ส่วนมากมีความสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนธรรมขงจื๊อที่คาดหวังให้มนุษย์ปฏิบัติตามจารีตที่บรรพชนได้เคยปฏิบัติตามกันมา และแม้ว่าปิ่นเจาซึ่งเป็นผู้ประพันธ์วรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ได้เสนอมุมมองให้ผู้คนคิดว่า “เอาแต่สอนชายไม่สอนหญิง ไม่ปิดกันกันและกันไปหน่อยหรือ?” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปิ่นเจาไม่ได้เห็นด้วยกับการกีดกันการศึกษาของสตรีในยุคนั้น แต่ทว่าโดยรวมแล้วคำสอนสตรีภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” ของปิ่นเจาก็ยังคงเป็นการสอนแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีเพื่อความพึงพอใจของบุรุษอยู่นั่นเอง

ในส่วนของการวิเคราะห์การโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตามคำสอน ผู้ประพันธ์ใช้วิธีการโน้มน้าวใจที่หลากหลาย ทำให้คำสอนภายในวรรณกรรมเรื่อง “เตือนหญิง” มีความน่าเชื่อถือสูง แต่

เนื่องจากวรรณกรรมเรื่องนี้ยังไม่ได้ลงรายละเอียดคำสอนที่ครอบคลุมและชัดเจนพอ จึงมีการ ประพันธ์วรรณกรรมสอนสตรีขึ้นอีกในสมัยต่อ ๆ มา เพื่อให้สตรีได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติ ตนได้อย่างถ่องแท้ขึ้น

ในปัจจุบันวรรณกรรมสอนสตรีในสมัยโบราณถูกมองว่าเป็นโชตรวนที่กักขังสตรีไว้ไม่ให้ ได้รับความเท่าเทียมกันกับบุรุษ และกระตุ้นให้ประเทศจีนพัฒนาไปได้ช้า ไม่อาจทัดเทียมโลก สากล คนในยุคปัจจุบันจึงต้องการสลัดแนวความคิดการสั่งสอนสตรีแบบดั้งเดิมทิ้งเสีย ทว่า หากมองย้อนกลับไป วรรณกรรมสอนสตรีเหล่านี้ก็มีคุณูปการในการสร้างความสงบสุขใน สังคมอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สตรีจีนในยุคปัจจุบันควรนำคำสอนที่ดีใน วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหยิง” มาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัย คำสอนสตรีบางเรื่องบางอย่าง เช่น ความกตัญญู ขยัน อดออม และคุณสมบัติ 4 ประการคือ มีจรรยา รู้เท่า มีรูปสวย และ รวยฝีมือ ซึ่งเป็นเสน่ห์แห่งสตรีก็ควรรักษาไว้ ส่วนคำสอนบางเรื่อง เช่น การไม่ได้แย่งเพื่อ ความถูกต้อง และประโยชน์อันพึงได้รับของตนเอง ก็อาจอาจจะเว้นไม่ปฏิบัติตามได้เช่นกัน เพื่อให้สตรีมีความเท่าเทียมกับบุรุษ มีอิสรภาพทางความคิด

อย่างไรก็ดี วรรณกรรมเรื่อง “เดือนหยิง” เป็นเพียงวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องแรก ๆ ของจีนเท่านั้น วรรณกรรมสอนสตรีของจีนในสมัยต่อ ๆ มายังมีอยู่อีกมากมาย ซึ่งมีเนื้อหา แนวทางการสั่งสอนสตรี และมุมมองเกี่ยวกับสตรีต่อสังคมที่ต่างกันไปตามยุคสมัย ผู้ที่สนใจ เกี่ยวกับพัฒนาการของแนวทางการสอนสตรีจีนภายใต้วัฒนธรรมขงจื้อ จึงควรศึกษา วรรณกรรมสอนสตรีเรื่องอื่น ๆ ใน “นาฬิกาตุรปกรณ” ประกอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

กิตติพัฒน์ สุวรรณสิริเมธี. 2550. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการเมือง** (Online).

[http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=545
&articlegroup_id=129](http://www.mcu.ac.th/site/articlecontent_desc.php?article_id=545&articlegroup_id=129), 26 ตุลาคม 2558.

ปราการ กรอสิรานกุล. 2547. **ความหมายและคุณค่าของสตรีในวรรณกรรมของโก้วเล้ง.**

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพรินทร์ ศรีสินทร. 2558. **“มโนทัศน์สตรีของหลู่ซวี่น” การประชุมวิชาการระดับ**

นานาชาติ จีนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 1, 25 กันยายน 2558.

สุวรรณ สภาอานันท์. 2551. **หลุนอีวี่: ขงจื้อสนทนา.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.

อัษมา มหาพสุธานนท์. 2553. **ความเป็นหญิงจีนในนวนิยายของนักเขียนสตรีจีนยุคหลังเหมา.**

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Zhang Mingqi. 1987. **The Four Books for Women: Ancient Chinese texts**

for the education of women (Online). [http://www2.kenyon.edu/Depts/](http://www2.kenyon.edu/Depts/Religion/Fac/Adler/Reln471/fourbookwoman.htm)

[Religion/Fac/Adler/Reln471/fourbookwoman.htm](http://www2.kenyon.edu/Depts/Religion/Fac/Adler/Reln471/fourbookwoman.htm), 1 October 2015

เฉินจูคุน (沈朱坤). 2555. **อธิบายภาพประกอบในนาริจตุรปกรณ์ (《绘图**

女四书白话解》). ปักกิ่ง (北京): จงกั๋วหวาเฉียว (中国华侨).

ซุนซินเหมย (孙新梅). 2556. **“การรวบรวมและการเผยแพร่ นาริจตุรปกรณ์**

(《女四书》的编纂与流传)” **วารสารโลกแห่งหลานถาย (《兰台世界》)**

2556, 11 ฉบับกลางเดือน (月中旬): 156-157.

ตี้หย่งจวิน (邸永君). 2551. **การสั่งสอนสตรีจีนในสมัยโบราณ (中国古代的女子**

教育) (Online). [http://iea.cass.cn/content-BA0a40-2008030514435081825.](http://iea.cass.cn/content-BA0a40-2008030514435081825.htm)

[htm](http://iea.cass.cn/content-BA0a40-2008030514435081825.htm), 14 มีนาคม 2559

- สื่อน่า (史娜). 2551. การศึกษาแนวทางการสั่งสอนสตรีจีนในสมัยโบราณใน
นาริจตุรปกรณ์ (中国古代《女四书》中的女子教育思想研究).
วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต (硕士哲学与宗教学), มหาวิทยาลัยครุศาสตร์
सानซี (陕西师范大学).
- หวังหฺว๋าน (王冉). 2556. การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสตรีในนาริจตุรปกรณ์
(《女四书》女性伦理思想探析). วิทยานิพนธ์นิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต
(哲学与宗教学硕士学位论文), มหาวิทยาลัยชนชาติกลาง (中央民族大学).
- หวังเซียง (王相). 2554. นาริจตุรปกรณ์และคัมภีร์กัตญลู่สำหรับสตรี (《女四书 女
孝经》). ปักกิ่ง (北京): จงกั๋วหฺวาเฉียว (中国华侨).
- หวังอิงจวิน (王影君). 2556. “การวิเคราะห์และเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมระหว่าง
ปรัชญาขงจื้อและปรัชญาเพลโตด้วยแนวคิดแบบสตรีนิยม: กรณีศึกษาแนวทางการ
สั่งสอนสตรีในหลุนอี่วและอุดมรัฐ (孔子与柏拉图女性主义身份之文化比较
辨析——以《论语》及《理想国》的女性教育理念为例)” วารสารปรัชญา
และสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยเหลียวหนิง (辽宁大学学报 (哲学社会科学版))
41, 2: 150-153.
- หยางอี้ (杨毅). 2554. การศึกษาวิจัยแนวทางการสั่งสอนสตรีในสมัยราชวงศ์ฮั่นซึ่ง
เป็นไปตามแนวความคิดของสำนักปรัชญาขงจื้อ (汉代儒家女子教育思想研究).
วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต (哲学与宗教学硕士学位论文), มหาวิทยาลัย
ซีหนาน (西南大学).